ALLAH'A İNANIYORUM

İÇİNDEKİLER

ALLAH'A İMAN

ALLAH'IN İSİMLERİ ve SIFATLARI

YÜCE ALLAH'A DUA

Ben; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inandım. Öldükten sonra diriliş haktır. Allah'tan başka ilâh olmadığına, Hazreti Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ederim.

ALLAH'A İMAN

O CEBRAİL'DİR

Hazreti Ömer (radıyallahu anh) şöyle anlatmıştı:

"Bir gün biz Allah Resûlünün yanında iken birden elbisesi bembeyaz, sakalının kılları ile saçları kapkara, üzerinde yolculuk eseri görünmeyen, hiçbirimizin tanımadığı bir adam geliverdi. Peygamberimizin yanına oturdu. Diz kapaklarını O'nun diz kapaklarına dayadı. Ellerini dizlerine koydu ve:

– Ey Muhammed! Bana İslâm'dan haber verir misin, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah:

– İslâm, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed Aleyhisselâmın Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, Ramazan ayında oruç tutman, yol bakımından gücün yettiği takdirde haccetmenden ibarettir, buyurdu.

Adam:

– Doğru söyledin, dedi.

Biz buna hayret ettik. Hem soruyor hem de Peygamberimizi tasdik ediyordu.

Adam devam ederek:

– Bana iman nedir anlatır mısın, dedi.

Allah Resûlü de:

– İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kaderin, hayır ile şerrin Allah'ın takdiri ile olduğuna inanmandan ibarettir, diye cevap verdi.

Adam yine:

– Doğru söyledin, dedi ve bu sefer:

– İhsan nedir, diye sordu.

Peygamberimiz:

– İhsan, Allah'ı görür gibi kendisine ibadet etmendir. Çünkü sen, O'nu görmesen de O seni görür, buyurdu.

Adam:

– Kıyamet ne zaman kopacak, deyince Allah Resûlü:

– Bu konuda kendisine sorulan kişi, sorandan daha bilgili değildir, dedi.

Adam son olarak:

– Kıyametin alâmetlerinden bana haber verir misin, deyince Resûlullah:

– Hizmetçinin efendisini doğurması; yalın ayaklılar, fakirler ve koyun çobanlarını, yaptıkları yüksek binalarla övünür ve yarış eder oldukları hâlde görmendir, buyurdu.

Sonra bu adam gitti. Biraz sonra Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Ömer, soranın kim olduğunu biliyor musun, deyince ben:

– Allah ve Resûlü en iyi bilir, dedim.

Bunun üzerine Efendimiz Aleyhisselâm:

– O, Cebrail'dir. Dininizi öğretmek üzere size geldi, buyurdu.[1]

ATEŞTEN KURTARAN

Bir Yahudi'nin oğlu, Peygamber Efendimizin hizmetinde bulunmuştu. Bu çocuk bir gün hastalandı, Allah Resûlü de onun ziyaretine gitti. Başucunda oturduktan sonra çocuğa:

– Müslüman ol, buyurdu.

Bunun üzerine çocuk babasına baktı. Babası da:

– Ebu'l Kasım'a itaat et, deyince çocuk Müslümanlığı kabul etti.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) çocuğun hak dini kabul etmesi üzerine:

– Bu çocuğu ateşten kurtaran Allah'a hamd olsun, diyerek kalktı ve gitti.[2]

HERŞEYDEN DAHA ÇOK

Peygamberimiz buyurdular ki:

– Üç özellik vardır ki bunlar kimde varsa o kimse imanın tadını duyar: Allah ve Resûlünü, bu ikisi dışında kalan her şeyden daha çok sevmek. Bir kulu sırf Allah rızası için sevmek. Allah, imansızlıktan kurtarıp İslâm'ı nasip ettikten sonra tekrar küfre inançsızlığa düşmekten, ateşe atılmaktan korktuğu gibi korkmak![3]

KALBİNİ YARIP DA MI BAKTIN

Üsâme bin Zeyd şöyle anlatmıştı:

"Allah Resûlü, İslâm'ı tanıtmak için bir seriyye hâlinde bizi bazı kabilelere gönderdi. Biz de onlara İslâm'ı anlattık. Bazıları İslâm'ı kabul etmediler. Bizi Medine'de yaşatmayacaklarını söyleyip kaçıştılar. Biz de o kaçanlardan birisine yetiştik. Onu yakalayınca 'La ilâhe illallah.' deyiverdi. Fakat biz kendisini öldüresiye dövdük. Medine'ye dönünce bu olayı Resûlullaha anlattım.

Allah Resûlü:

– Kıyamet gününde bu tevhid kelimesi karşılığında sana kim yardımcı olacak, dedi.

Ben:

– Ey Allah'ın Resûlü! O adam bunu silâhtan korktuğu için söyledi, diye cevap verdim.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Kalbini açıp da mı baktın? Ya gerçekten samimiyetle söylediyse! Kıyamet gününde 'La ilâhe illallah' karşısında kim senin yardımcın olacak, buyurdu.

Bu sözü o kadar tekrar etti ki Müslümanlığa o günden evvel girmemiş olmayı arzu ettim."[4]

BEŞ EMRİ BEN DE EMREDİYORUM

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle anlatmıştı:

"Allahu Teâlâ, Hazreti Zekeriyya Aleyhisselâmın oğlu Hazreti Yahya Aleyhisselâma beş şeyi yapmasını ve ümmeti olan İsrail oğullarının da bunlarla amel etmeleri için onlara emirde bulunmasını emretti. Ancak Hazreti Yahya Aleyhisselâm, bu emri yerine getirmekte biraz gecikmişti. Bunun için İsa Aleyhisselâm kendisine:

– Allahu Teâlâ sana beş şeyi yapmanı ve İsrail oğullarının da bunlarla amel etmeleri hususunda kendilerine emirde bulunmanı emretti. Ya sen, onlara bunu emredeceksin ve ya sen emretmezsen ben emredeceğim, dedi.

Bunun üzerine Yahya Aleyhisselâm:

– Eğer sen bunu, benden önce yapacak olursan Allahu Tealâ'nın beni mahvetmesinden korkuyorum, dedi ve İsrail oğullarını Beyt-i Mukaddes'de topladı.

Mescit o kadar doldu ki insanların bir kısmı duvarlardaki burçlarda oturdular.

Yahya Aleyhisselâm kendilerine dedi ki:

– Allah bana beş şeyi yapmamı ve size de bunların yapılmasını emretmemi, emir buyurdu.

Bu beş şeyin birincisi; Allah'a ibadet edip kendisine hiçbir şeyi ortak koşmamaktan ibarettir. Allah'a şirk koşan kimselerin misali şudur: Şirk koşan kimse, o adama benzer ki öz malından altın veya gümüş karşılığında bir köle satın almış ve bu köleye "İşte yurdum bu, çalışmak da bu! Çalış ve bunu bana öde!" demiştir. Ancak köle çalışıp, bunun karşılığını başkasına ödemiştir. Şimdi siz, söyleyin hanginiz kölesinin böyle olmasına razı olabilir?

İkincisi; Allahu Tealâ size namaz kılmanızı emretmiştir. Namaz kıldığınız zaman, sağa ve sola bakmayın. Çünkü Allah, ancak namazda şuraya buraya bakmayan kulunun yüzü karşısında yüzünü kaldırır, yani ancak onun namazını kabul buyurur.

Üçüncüsü; Allahu Tealâ oruç tutmanızı emir buyurmuştur. Bunun da misali şöyledir ki oruçlu

kimse, insanların arasında içinde misk dolu kutusu olan kimseye benzer. Halkın hepsi bu kokuya hayran kalırlar. İşte oruçlunun ağız kokusu, Allah nezdinde bu misk kokusundan daha güzeldir.

Dördüncüsü; Allah sadaka vermenizi emretmiştir. Sadakanın misali şöyledir: Bir adama benzer ki düşman kendisini esir alıp bağışlamış, boynunu vurmak üzere getirmişlerdir. Bunun üzerine adam "Ben, az çok ne varsa boynumun kurtulması için fidye olarak vermeye hazırım." diyerek kendini onların elinden kurtarmıştır.

Beşincisi; Allahu Tealâ Rabbinizi zikretmenizi emir buyurmuştur. Bunun da misali şudur: Bu, bir adama benzer ki düşman süratle kendisini takip etmeye başlamıştır. Ancak adam, sonunda sağlam bir kaleye gelmiş ve oraya sığınarak canını takipçilerden korumuştur. İşte kul da böyledir. Kendisini ancak, Allahu Tealâ'nın zikri ile düşmanı olan şeytandan muhafaza eder."

Allah Resûlü, bunları anlattıktan sonra buyurdu ki:

– Ben de size, Allah'ın bana emrettiği beş şeyi yapmanızı emrediyorum. Allah'ın emir ve yasaklarını dinleyip kabul ediniz. Başınızda sizden olan yetkililere itaat ediniz. Allah yolunda malınızla ve

canınızla cihat ediniz. Hicret ediniz ve bir de cemaat hâlinde bulununuz, ayrılığa düşmeyiniz. Çünkü kim Müslüman toplumundan bir santim kadar ayrılırsa, geri dönünceye kadar İslâm dairesinden kendini çıkarmıştır. Toplumu beğenmeyip isyankâr hareketler cahiliye âdetidir. Kim bir cahiliyet davasında bulunursa, o cehennem çukurlarından birinde kendini bulur.[5]

SÖZÜNDE DURURSA

Allah Resûlü sahabileriyle birlikte mescitte otururken bir adam geldi ve Efendimize şöyle dedi:

– Bizim oraya senin gönderdiğin bir elçi geldi ve senin Allah tarafından gönderildiğini söyledi. Peygamberimiz de:

– Evet, doğru söylemiş, dedi.

Adam tekrar sordu:

– Öyleyse gökyüzünü kim yarattı?

– Allah!

– Anladım. Gökyüzünü yaratan, yeryüzünü yaratan ve dağları diken Zat adına söyler misin, seni peygamber olarak gönderen Allah mıdır?

– Evet!

– Gönderdiğin elçi iddia ediyor ki biz, gece ve gündüz beş vakit namaz kılmalıyız. Bu doğru mudur?

– Doğru söylemiştir!

– Seni gönderen adına doğru söyle. Bunu sana Allah mı emretti?

– Evet!

Adam arkasından zekâtı, orucu, daha sonra da haccı sordu. Peygamberimiz de her seferinde "Doğru söylemiştir." dedi. Sonra adam:

– Seni gerçekle gönderen Allah'a yemin ederim ki bunların üzerine hiçbir şey ilave etmem, bunları eksiltmem de.

Peygamber Efendimiz bunun üzerine şöyle buyurdu:

– Bu kimse sözünde durursa cennetliktir![6]

KULUMUN ZANNINA GÖREYİM

Allahu Tealâ şöyle buyurdu:

– Ben, kulumun Benim hakkımda yaptığı zanna göreyim. O, Beni zikretti mi onunla beraberim. Eğer o, Beni nefsinde zikrederse Ben de onu nefsimde zikrederim. Eğer o, Beni bir cemaat içerisinde zikrederse Ben de onu onunkinden daha hayırlı bir cemaat içerisinde zikrederim. O, Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir zira' yaklaşırım, o Bana bir zira' yaklaşırsa Ben ona bir kulaç yaklaşırım. O Bana yürüyerek gelirse Ben ona koşarak gelirim.[7]

BENDEN ALACAĞIN BİRŞEY YOK

Allah Resûlü şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde üç kişi ilk olarak sorguya çekilir. Birincisi; cihat esnasında ölen kimsedir ki Allah'ın huzuruna getirilir ve Allah, kendisine verilmiş olan nimetleri önüne serer. O da bunlara sahip olduğunu itiraf eder. Bunun üzerine Allah kendisine:

– Bu nimetler içerisinde ne yaptın, diye sorar.

O da:

– Senin yolunda şehit oluncaya kadar savaştım, cevabını verir.

Allahu Tealâ:

– Yalan söylüyorsun, sen 'Yiğit' desinler diye savaştın ve sana 'Yiğit' dediler de. Benden alacağın bir şey yok, der.

İkincisi; ilim tahsil edip başkasına da öğreten ve Kur'ân okuyan kimsedir ki bu da Allah'ın huzuruna getirilir ve Allah, kendisine verilmiş olan nimetleri

bir bir sayar ve önüne serer. O da bunları tasdik eder. Sonra Allah kendisine:

– Bu eriştiğin nimetler içerisinde ne yaptın, diye sorar.

O da:

– İlim tahsil ettim, ilmi başkasına öğrettim ve senin rızan için Kur'ân okudum, diye karşılık verir.

Allahu Tealâ:

– Yalan söylüyorsun, sen ilmi, 'Âlim' desinler diye öğrendin. Kur'ân'ı da 'Güzel Kur'ân okuyan kişi' desinler diye okudun. Ve sana böyle dediler de. Benden alacağın bir şey yok, der.

Üçüncüsü de Allah'ın kendisine bolluk verdiği, malların her çeşidini ihsan ettiği kimsedir ki Allah'ın huzuruna getirilir ve Allah, kendisine verilen nimetleri karşısına çıkarır. O da bütün bunların kendisine verildiğini kabul eder ve Allah sorar:

– Şu nail olduğun nimetlerle ne yaptın?

O da:

– Verilmesini istediğin ne kadar yer varsa, hep o yerlerde ve o yolda dağıttım, diye cevap verir.

Allahu Tealâ:

– Yalan söylüyorsun. Sen bütün bunları kendine 'Ne cömert adam!' dedirtmek için yaptın. Ve sana böyle dediler de. Benden alacağın bir şey yok, der."[8]

BUNUN SEBEBİ NEDİR

Bir savaşta Hazreti Ali bir kâfirle çarpışıyor ve kâfir, usta bir savaşçı olduğu için onu bir türlü yenemiyordu. Tam karşı karşıya geldikleri bir sırada Hazreti Ali:

– Ya Allah, diyerek kâfirin üzerine hücum edip onu yere yatırdı. Çıkıp göğsü üzerine oturduktan sonra hançerini çıkarıp onu öldüreceği sırada kâfir, Hazreti Ali'nin yüzüne tükürdü. Kâfir, bunu Hazreti Ali gazaba gelsin de kendisini daha çabuk öldürsün diye yapmıştı.

Hazreti Ali, hemen kâfirin üzerinden kalktı ve onun da ayağa kalkmasına müsaade etti. Kâfir şaşırmıştı:

– Ya Ali! Ben seni kızdırmak için yüzüne tükürdüm, sense beni tam öldüreceğin sırada serbest bıraktın. Bunun sebebi nedir, diye sordu.

Hazreti Ali kâfire şu cevabı verdi:

– Ben, bu savaş meydanında Allah rızası için çarpışıyorum. Sen yüzüme tükürdüğün zaman içimde sana karşı bir nefret hissi belirdi. Seni öldürmüş olsaydım, Allah için değil de nefsime yapılan hakaretten dolayı öldürmüş olacaktım. Bundan dolayı seni öldürmekten vazgeçtim.

Kâfir, Hazreti Ali'nin bu sözüne hayran kalarak İslâmiyet'i kabul edeceğini ve İslâm dinini tarif etmesini istedi. Hazreti Ali de ona İslâm'ı anlattı ve adam şehadet getirip Müslüman oldu.

Zira Allah Resûlü şöyle buyurmuştu:

– Senin elinde bir kişinin İslâm'ı kabul etmesi, dünya dolusu verilen sadaka ve zekâttan daha hayırlıdır.[9]

ÜÇ KİŞİ

Allah Resûlü, sahabileriyle birlikte mescitte otururken yanına üç kişi geliverdi. Bunlardan ikisi Peygamber Efendimizin huzuruna doğru yürüdü. Birisi ise dönüp gitti. Bu ikisi Peygamberimizin huzuruna gelince bunlardan biri, cemaat arasında bulduğu boş yere oturdu. İkincisi cemaatin arkasına oturdu. Üçüncüsü de oturmayıp döndü ve gitti.

Bunun üzerine Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), mescitten ayrıldıktan sonra:

– Bu üç kişiyi size anlatayım mı, dedi. Ve ilâve etti:

– Birincisi, Allah'a sığındı. Allah da onu ilim mescidinde oturmakla mükâfatlandırdı. İkincisi Allah'tan hayâ etti, Peygamberin meclisinde bulunanları sıkıştırıp rahatsız etmekten kaçındı. Allah da onu cezalandırmaktan kaçındı ve ona, ihsanda bulundu. Üçüncüsüne gelince, o yüz çevirdi. Allah da ondan yüz çevirdi, buyurdu.[10]

BİR KULU SEVDİ Mİ

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın bir kulu sevmesini şöyle açıkladı:

– Allah, bir kulu sevdi mi Hazreti Cebrail'e, "Allah falanı seviyor, onu sen de sev." diye seslenir. O kulu Cebrail de sever. Sonra Cebrail, gökyüzü ehline, "Allah falanı seviyor, onu siz de sevin!" diye nida eder. Bütün gökyüzü ehli de onu sevmeye başlar. Sonra onun için halkı arasına hüsn-ü kabul konur.

Allah bir kula buğzetti mi, sevmedi mi Cebrail'e, "Ben falancaya buğzettim, sen de buğzet!" diye seslenir. Ona Cebrail de buğzetmeye başlar. Sonra Cebrail gökyüzü ehline bağırır: "Allah (celle celaluhu) falan kimseye buğzetti, onu sevmedi. Siz de sevmeyin!" Sonra yeryüzüne onun için Allah tarafından sevilmeme kararı verilir.[11]

DEVLETİN MUMU

Ashabtan Abdurrahman bin Avf, Hazreti Ömer halife iken onu makamında ziyarete gelmişti, selâm verip müsait bir yere oturdu. Hazreti Ömer, kendisiyle hiç meşgul olmamış, hatta selâmını bile almamıştı. Hazreti Abdurrahman, hayretle sonucu beklerken Hazreti Ömer, işini bitirdikten sonra önünde yanan mumu söndürdü ve aynı onun gibi başka bir mum yaktıktan sonra:

– Ve aleyküm selâm, deyip onun selâmını aldı.

Sonra konuşmaya başladılar. Abdurrahman bin Avf, Hazreti Ömer'e niçin o mumu söndürüp başkasını yaktıktan sonra kendisiyle meşgul olmaya başladığını sorunca halife:

– Ya Abdurrahman! Evvelki mum devletin hazinesinden alınmış mumdu. O yanarken şahsî işlerimle meşgul olsaydım, Allah indinde mesul olurdum. Sizinle devlet işi konuşmayacağımız için kendi paramla almış olduğum mumu yaktım, ondan

sonra sizinle meşgul olmaya başladım, deyince Abdurrahman bin Avf Hazretlerinin gözleri yaşardı.

Ellerini kaldırarak şöyle dua etti:

– Ya Rabbi! Hattab oğlu Ömer'i bizim başımızdan eksik etme![12]

ALLAH'A İTAAT EDENE

Sahabilerden Selman-ı Farisî Hazretleri, yanında bir misafir olduğu hâlde sahraya çıkmıştı. Havada uçan kuşlar ve ovadan geçen ceylan sürüleri gördü. Kuşlara ve ceylanlara hitaben:

– Yanımda bir misafirim var. İçinizden biriniz buraya gelsin. Misafire ikram edeceğim, diye seslendi.

Kuşlardan ve ceylanlardan birer tanesi süratle Hazreti Selman'ın huzuruna geldiler. Misafir bu işe çok şaşırmıştı:

– Sübhânallah, diyerek hayretini belirtti.

Selman-ı Farisî Hazretleri:

– Bunda hayret edecek ne var? Sen Allah'a itaat edene, mahlûkatın isyan ettiğine hiç şahit oldun mu, buyurdular.[13]

ALLAH'IN RIZASI İÇİN OLURSA BAŞKA

Odunculukla hayatını kazanan bir kişi vardı. Allah'a karşı kulluk vazifesini yapar, kimsenin ekşisine tatlısına karışmazdı. Bu kişinin bulunduğu köyün yakınında bir köy daha vardı. O köyün halkı da dağda kutsal diye kabul ettikleri bir ağaca taparlar, ondan yardım beklerlerdi.

Oduncu, bir gün:

– Şunların Allah diye taptıkları ağacı kesip odun edeyim, pazarda satarak ekmek parası kazanırım hem de bir kavmi Allah'a isyandan kurtarmış olurum, diye düşünerek Allah rızası için ağacı kesmeye karar verdi.

Dağa doğru giderken karşısına acayip suratlı, pis bir adam çıkarak, nereye gittiğini sordu. Oduncu:

– Halkın, Allah diye taptıkları ağacı kesmeye gidiyorum, dedi.

Adam, oduncuya:

– Ben şeytanım. O ağacı kesmene müsaade etmiyorum, deyince oduncu şeytana çok kızdı.

Onu öldürmek için hücum ederek yere yatırdı ve üzerine oturup hançerini boğazına dayadı. Şeytan köylüye:

– Sen beni öldüremezsin. Allah bana kıyamete kadar müsaade etmiştir. Fakat gel o ağacı kesme, seninle anlaşalım. Ben sana her gün bir altın vereyim, sen de ağacı kesmekten vazgeç. Hem insanlar ağaca tapıyormuş, günah işliyormuş senin neyine gerek, altınını al işine bak, dedi.

Adam şeytanı bırakmıştı. Şeytan adama, akşam yatıp sabahleyin yastığının altına bakmasını söyledi ve anlaşarak ayrıldılar. Adam ağacı kesmekten vazgeçip, evine döndü. Akşam yatıp sabahleyin yastığının altına baktığında, altını gördü. Memnun olmuştu. İkinci gün oldu, fakat bu sefer şeytan altını koymamıştı. Adam kızıp baltasını aldığı gibi dağa ağacı kesmeye gitti. Fakat yolda yine şeytanla karşılaştılar. Adam şeytana iyice kızmıştı. Onu görünce:

– Seni sahtekâr seni, beni kandırdın değil mi, diyerek üzerine hücum etti.

Fakat evvelkinin tam tersine bu sefer şeytan, adamı tuttuğu gibi altına aldı. Adam şaşırmıştı. Bu

nasıl hâl der gibi şeytanın yüzüne bakıyordu. Şeytan:

– Hayret ettin değil mi? Niçin bana yenildiğinin sebebini söyleyeyim. Dün sen, Allah rızası için ağacı kesmeye gidiyordun. Seni değil ben, dünyadaki bütün şeytanlar bir araya gelse yine yenemezdi. Lâkin şimdi Allah rızası için değil de sana altını vermediğim için kızdığından gidiyorsun. İşte bu sebeple bana mağlup oldun. Ağacı kesmene müsaade etmeyeceğim, dedi.[14]

RIZKI ANCAK ALLAH VERİR

Bir âlim zat yolculuğa çıkacaktı. Hanımına:

– Ben sefere çıkacağım, sana ne kadar yiyecek bırakayım, dedi.

Âlimin hanımı Allah'a tam tevekkül edenlerdendi. Kocasına:

– Yaşayacağım zamana yetecek kadar rızk isterim, diye cevap verdi.

Âlim:

– Ben senin ne kadar yaşayacağını nereden bilebilirim, deyince hanım:

– Öyleyse rızkımı ne kadar yaşayacağımı bilene havale et, dedi.

Bunun üzerine âlim zat, bir şey demeden sefere çıkıp gitti. Bu hâli duyan bazı kadınlar, âlimin hanımına:

– Kocan ne kadar yiyecek bıraktı, diye sormaya başladılar.

Mübarek kadın onlara şu cevabı verdi:

– Benim kocam rızk vermez, rızk yer. Rızkı ancak Allah verir. İnsanlar bir aracıdır, sebeptir.[15]

ÜÇ SORU ÜÇ CEVAP

Allah'a inanmayan bir kişi, âlimin birine şu üç soruyu sordu:

"Allah varsa, O'nu bana gösterebilir misin? Her işi Allah yaratıyor da neden suçlu ceza görüyor? Şeytan, ateşten yaratıldığı hâlde cehennem ateşi ona nasıl tesir edecek?"

Âlim, bu soruları soğukkanlılıkla dinledi. Sonra da yerden bir tuğla parçası alıp inkârcının başına hafifçe vurdu. Başı acıyan adam soluğu hemen mahkemede aldı. Hâkim, âlime sordu:

– Bunun başına tuğla ile vurmuşsun öyle mi?

– Evet! Bana üç soru sormuştu, ben başına tuğla ile birazcık vurarak sorularına cevap verdim.

– Nasıl?

– Anlatayım. "Allah varsa bana göster." demişti. Başının ağrıdığını iddia ediyorsa ağrıyı göstersin. İkinci olarak da "Her şeyi Allah yaratıyorsa, suçlu

neden ceza görsün?" dedi. Mademki böyle düşünüyor, niçin beni mahkemeye veriyor? Üçüncü olarak da "Ateşten yaratılan şeytana cehennem ateşi nasıl tesir eder?" diye sordu. Cevabını aldı. Topraktan yaratılan kendisine, yine topraktan olan tuğla nasıl tesir ediyorsa öyle.

Bu cevaplardan sonra adam davayı geri çekti, hâkim ikna oldu, âlim de beraat etti.[16]

SENİ KÜRSÜDEN İNDİRMEKLE MEŞGUL

İmam-ı Azam Ebu Hanife Hazretleri delikanlı yaşlarındayken, Basra şehrine tüccarlık sebebiyle bir Mecusî (ateşe tapan) gelmişti. Adam "Ben ateşe Allah diye tapıyorum. Var ki tapıyorum, sizin taptığınız Allah'ı bana gösterin, bak gösteremiyorsunuz. Yok ki gösterebilesiniz, hocalarınızı getirin ispat edeyim." diye halkı tahrik ediyordu.

Halk Mecusî'ye:

– Ebu Hanife ile tartışmanda onu yenersen hocalarımızı çağırabiliriz, diye karşılık verdi.

Ebu Hanife'nin genç bir delikanlı olduğunu öğrenen Mecusî, "Benim çocukla işim yok." deyince halk ısrarcı oldu ve ertesi gün mescitte buluşmak üzere ayrıldılar.

Ertesi gün buluşma vakti geldiğinde Mecusî kürsüde, halk da mescide toplanmış Ebu Hanife'yi

beklemeye başladılar. Ebu Hanife biraz gecikmişti. Mecusî bu durumu fırsat bilerek:

– Gördünüz mü? Sizin delikanlı korktu, gelemiyor. Benim çoluk çocukla işim yok. Âlimlerinizi çağırın bana, dedi.

Bu arada halk da tedirgin olmuştu.

Biraz sonra Ebu Hanife, kan ter içinde nefes nefese mescide girerek:

– Ağalar, beyler, geciktim özür dilerim. Nehrin öbür tarafındaydım. Bu tarafa geçecek bir vasıta bulamadım. Nehrin kıyısındaki ağaçlara "Ağaçlar! Derhâl sandal gemi olun, köprü olun da karşıya geçeyim." dedim. Onlar da hemen sandal, köprü oldular, ben de bu tarafa geçtim. Bu sebeple geciktim. Kusura bakmayın, dedi.

Kürsüde oturan Mecusî bir kahkaha patlatarak:

– Gördünüz mü sizin deli çocuğun dediğini! Hiç ağaçlar, kendi kendine sandal, köprü olur mu, deyince genç delikanlı Ebu Hanife:

– Ağaçlar kendi kendine gemi, köprü olamaz da şu koskoca kâinat ustasız, kendi kendine olur mu, diye karşılık verdi.

Cemaat de büyük bir sevinçle tekbir getirdi. Mecusî, kürsüden:

– O zaman sizin Allah'ınız niçin görünmüyor? Var olan şeyler görünür, yok ki görünsün, deyince Ebu Hanife Mecusî'ye:

– Sizin aklınız var mı, diye sordu.

Adam:

– Tabiî ki var, deyince Ebu Hanife:

– Gösterin bakalım, dedi.

Mecusî:

– Onu gösteremem, deyince Ebu Hanife:

– Yok mu acaba, deyip ekledi. İşte ruh ve akıl gibi şeylerin de varlığı bilinir ama kendileri gösterilemez. Demek ki her var olan şey görünmez.

Onun bu sözlerinin ardından cemaat tekrar tekbir getirdi, Mecusî biraz sinirlenmişti. Bu sefer:

– Sizin Allah'ınız şu anda ne ile meşguldür, diye sorunca Ebu Hanife:

– Sen kürsüden in, ben çıkayım oraya. Ondan sonra cevap vereyim, dedi ve sonra da kürsüye çıkıp:

– Şimdi Allah, senin gibi cahil birisini kürsüden indirip, benim gibi bir çocuğu ibret alınması için kürsüye çıkarmakla meşguldür, dedi.

Mecusî, Ebu Hanife'nin parlak ve pratik zekâsı karşısında mağlup olmuştu. Ona teşekkür etti ve hemen oracıkta kelime-i şehadet getirerek cemaatin tekbirleri arasında Müslüman oluverdi.[17]

KAPTANSIZ GEMİ

Bir grup Mecusî, İmam-ı Azam Ebu Hanife Hazretleri'ne bazı sorular yöneltmiş, ondan ikna edici cevaplar istemiş ve "Biz Allah'a inanmıyoruz." demişlerdi. Aralarından biri:

– Ey İmam, görmediğin Allah'a nasıl ibadet ediyorsun, diye sordu.

İmam-ı Azam Ebu Hanife Hazretleri şöyle cevap verdi:

– Deniz içindeki bir vapurun, yüzlerce dalga arasında rahatlıkla bir sahile doğru gittiğini ve bu dalgaların onun yönünü değiştirmediğini görseniz, bu ustaca yüzdürülen vapuru bu deryada yüzdüren ve fevkalade bir maharetle onu idare eden bir zatın yani kaptanın var olduğunda tereddüt eder misiniz, deyince Mecusîler hep bir ağızdan:

– Hayır, dediler.

İmam-ı Azam bunun üzerine devam etti:

– Öyle ise şu yıldızlar, şu koca kâinat, şu küre-i arz âdeta bir denizin içinde hem de ahengi bozulmadan yüzüyor; bunun kendi kendine olmasına nasıl ihtimal verebiliyorsunuz? O hâlde bütün âlemlerin seyrini idare eden ve onları düzen içinde yürüten büyük bir kaptan vardır.

Bunun üzerine Mecusîler:

– Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah, dediler.[18]

TAPTIKLARINIZ AYAĞIMIN ALTINDADIR

Herkesin sevdiği büyük âlim, Muhyiddin Arabî hazretleri bir dağa çıkıp:

– Sizin taptıklarınız benim ayağımın altındadır, diye bağırmaya başladı.

Bu söz üzerine zamanın âlimleri, Muhyiddin Arabî'nin "Allah benim ayağımın altındadır." dediğine hükmederek küfre girdiğini söylediler ve idamına hükmedip onu idam ettiler. Kabrini de bir dağın başına yaptılar. Fakat Muhyiddin Arabî Hazretleri bir sözünde:

– Sin harfi şın harfine girdiği zaman, Muhyiddin'in kabri ve isteği anlaşılır, demişti.

Aradan asırlar geçti. Yavuz Sultan Selim, Şam'ı fethetti. Orada yıllar önce yaşanan bu hadiseyi duyup Muhyiddin Arabî'nin kabrinin nerede olduğunu

sordu. Kimse Muhyiddin Arabî'nin kabrinin nerede olduğunu bilmiyordu.

Padişah, dağda koyun otlatmakta olan çobanlara kadar Muhyiddin Arabî'nin kabrinin nerede olduğunu soruyor, fakat kimseden tatmin edici bir cevap alamıyordu. Sadece çobanın bir tanesi:

– Efendim dedi, ben kabrin nerede olduğunu bilmiyorum. Fakat şurada bir yer var ki oradan ne koyunların birisi bir ot yer ne de oraya bir hayvan basar. Oranın otları, kendi hâlinde büyür ve zamanı gelince de kurur gider, dedi.

Bunun üzerine Sultan Selim, oranın Muhyiddin Arabî'nin kabri olduğuna karar verip orayı kazdırdı. Baktılar ki cesedi olduğu gibi çürümeden duruyor. Oraya büyük bir türbe yaptıran Yavuz, sonra onun niçin idam edildiğini sordu. Oradakiler "Sizin taptığınız, benim ayağımın altındadır." dediği için idam edildiğini söylediler. Bu defa Sultan Selim Han, onun bu sözü nerede söylediğini araştırıp orayı da buldu. Orayı kazmalarını emretti. Kazdıklarında oradan bir küp altının çıktığını gördüler. Yavuz Sultan Selim şöyle söyledi:

– Muhyiddin Arabî "Taptığınız ayağımın altında." diyerek benim ayağımın altında altın var demek

istemiş, ama o zaman bunu kimse anlayamamış. Muhyiddin'i haksız yere idam etmişler, dedi.

Böylece Muhyiddin Arabî'nin iki kerameti birden ortaya çıkmış oluyordu: Biri, paranın yerini bildirmesi, biri de Yavuz'un gelip hadiseyi aydınlığa kavuşturması.[19]

HÜKÜMDAR DEĞİL HİZMETÇİ

Yavuz Sultan Selim, Mısır'ı fethetmiş ve hilâfet, 1516 yılında Abbasilerden Osmanlılara geçmişti. Bir cuma günü Ümeyye Camii'nde cuma namazı kılınacaktı. Yavuz Sultan Selim de camide idi. Şam valisi, hükümdarın namaz kılacağı yere yeşil atlastan bir seccade sererek onun yerini ayırmıştı. Yavuz, namaz kılacağı yerde cemaatten ayrı olarak serilmiş seccadeyi görünce hiddetlenerek:

– Burası ibadet yeridir, padişah sarayı değildir, dedi ve atlas seccadenin kaldırılmasını emretti.

Sonra da cemaatle beraber camide namaz kılmaya başladı. Sıra cuma hutbesine gelmişti ki imam çıkarak hutbeyi okumaya başladı. Hutbenin girişinde halifenin ismi zikredilirken imam Yavuz Sultan Selim'i kastederek:

– Hakimü'l-Harameyni'ş-Şerifeyn (Mekke ve Medine'nin hükümdarı), dedi.

İmamın bu sözlerini duyan Koca Yavuz hemen oturduğu yerden ayağa kalkarak:

– İmam efendi! Okuduğunuz hutbedeki Hakimü'l-Harameyn (Mekke ve Medine'nin hükümdarı) lâfzını, Hadimü'l-Harameyn (Mekke ve Medine'nin hizmetçisi) olarak değiştiriniz. Çünkü ben, Mekke ve Medine'nin hükümdarı değil; olsa olsa o mübarek beldelerin ve Allah'ın evinin hizmetçisi olabilirim, dedi.[20]

SEN BİZİ KİMİNLE SANIYORSUN

Yavuz Sultan Selim Han, son günlerinde yanından ayırmadığı dostu Hasan Can'a hasta yatağında bulunduğu bir sırada:

– Hasan, beni nasıl görüyorsun, dedi.

Hasan Can:

– Sultanım Allah'a kavuşmak zamanıdır. O'na yöneliniz, dedi.

Yavuz Sultan Selim:

– Ya Hasan, bunca zamandır sen bizi kiminle sanıyorsun? Allah'a karşı bir kusurumuz mu var, deyince Hasan Can:

– Sultanım hiçbir zaman sizin için öyle düşünmedim ve düşünmem. Yalnız şu var ki her zamanki hâlinizle şimdiki hâliniz mukayese edilemez. Ben bu bakımdan size hatırlatmak istedim, demişti ki

Yavuz'un son defa "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" dediği duyuldu.

Yavuz Sultan Selim Han, şehadet getirerek ruhunu sahibine teslim etti.[21]

ALLAH'IN İSİMLERİ
ve
SIFATLARI

NE YERLERE NE GÖKLERE

Musa Aleyhisselâmın ümmeti bir gün ona:

– Ey Musa! Rabbimizi yemeğe davet ediyoruz. Buyursun bir gün misafirimiz olsun. Neyimiz varsa ikram etmeye hazırız, dediler.

Musa Aleyhisselâm, onları azarladı ve:

– Nasıl olur, Allah (hâşâ) yemekten, içmekten ve mekândan münezzehtir, diyerek bir daha böyle bir şeyi akıllarından bile geçirmemelerini tembihledi.

Fakat Musa Kelîmullah, Tur Dağı'na çıktığında Allah tarafından şöyle nida olundu:

– Ya Musa! Neden kullarımın davetini bana getirip söylemiyorsun?

Bunun üzerine Musa Aleyhisselâm:

– Ya Rabbi! Böyle bir daveti Sana gelip söylemekten hayâ ederim. Nasıl olur, zatı ulûhiyetiniz onların söylediklerinden uzaktır, dedi.

Cenâb-ı Hak:

– Söyle kullarıma, onların davetine cuma akşamı geleceğim, buyurdu.

Musa Aleyhisselâm, gelip kavmini durumdan haberdar edince hazırlığa başlandı, koyunlar, sığırlar kesildi. Mümkün olduğu kadar çeşitli bir yemek sofrası hazırlandı. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra akşamüstü uzak yollardan geldiği belli, yorgun argın, üstü başı birbirine karışmış bir ihtiyar gelip:

– Ya Musa! Uzak yollardan geldim, açım, bana bir miktar yemek verin de karnımı doyurayım, dedi.

Hazreti Musa:

– Acele etme, hele şu testiyi al da biraz su getir bakalım. Senin de bir katkın bulunsun. Biraz sonra Allah gelecek, dedi.

Zaten bitkin olan adam, fazla diretmeden çekip gitti. Yatsı vakti oldu, beklenen misafir hâlâ gelmedi. Sabah oluncaya kadar beklediler, hâlâ gelen giden yoktu. Neyse ümidi kestiler. Hazreti Musa hayretler içindeydi.

İkinci gün Tur'a gidip:

– Ya Rabbi, mahcup oldum. Ümmetim, "Ya sen bizi kandırdın, ya Allah sözünde durmadı." diyorlar dediğinde, şöyle hitap olundu:

– Geldim ya Musa, geldim. "Açım!" dedim, beni suya gönderdin, bir lokma ekmek bile vermedin. Beni ne sen, ne kavmin ağırladı.

Bunun üzerine Hazreti Musa Kelîmullah:

– Ya Rabbi! Bir ihtiyar geldi sadece, o da bir kuldu, Allah değildi. Bu nasıl olur, dediğinde Cenâb-ı Allah:

– İşte Ben o kulum ile beraberdim. Onu doyursaydınız, Beni doyurmuş olacaktınız. Çünkü Ben, ne göklere ne yerlere sığarım, Ben ancak aciz bir kulumun kalbine sığarım. Ben o kulumla beraber gelmiştim. Onu aç olarak geri göndermekle, Beni geri göndermiş oldunuz, buyurdu.[22]

HER İŞE ALLAH'IN ADIYLA BAŞLANILMALI

Peygamberimiz Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün ashabına şöyle tavsiye etti:

– Sizden kim bir şey yerse "Bismillah" desin. Başlangıçta söylemeyi unutmuşsa, sonunda şöyle söylesin: "Bismillahi fi evvelihi ve âhirihi (Başında da sonunda da Allah'ın adıyla.)

Kişi, evine döndüğü zaman içeri girerken ve yemek yerken Allah'ın adını söylerse şeytan yardımcılarına, "Size burada gecelemek de yok, akşam yemeği de yok." der. Ama kişi eve girerken Allah'ın adını söyler, fakat akşam yemeğini yerken söylemezse şeytan yardımcılarına, "Akşam yemeğine kavuştunuz ama burada yatmanız mümkün değil." der. Adam eve girerken ve yemeğe başlarken "Bismillah" diyerek Allah'ı anmadığı takdirde ise şeytan yardımcılarına, "Yemeğe de yetiştiniz, yatmaya da." der.[23]

ALLAH'IN GÜZEL İSİMLERİ

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın güzel isimlerini tek tek saydı ve şöyle buyurdu:

– Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları ezberlerse cennete girer. Kim o isimleri sayarsa cennete girer. Allah tektir, teki sever. Kim İsm-i A'zam'la dua ederse Allah ona icabet eder, kim onunla talepte bulunursa Allah ona dilediğini mutlaka verir."[24]

RABBİNİ BİZE TANIT

Müşrikler, Peygamber Efendimize "Rabbini bize tanıt." dediler. Bunun üzerine İhlâs sûresi nâzil oldu:

"De ki: O; Allah'tır, gerçek ilâhtır, birdir. Allah Samed'dir. (Hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır.) Doğurmamıştır, doğrulmamıştır. Hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri değildir." (İhlâs suresi, 1-4. âyetler)[25]

EMANETİ EHLİNE VERİN

Mekke-i Mükerreme fethedilmişti. Peygamber Efendimiz Kâbe'ye girmek istedi. Anahtar ise henüz Müslüman olmamış olan Osman bin Talha'da idi. Allah Resûlü, anahtarı alması için Hazreti Ali'yi ona gönderdi.

Osman bin Talha:

– Ben Muhammed'in hakiki peygamber olduğuna inanmıyorum ki Kâbe'nin anahtarını teslim edeyim. Anahtar dedelerimden bana kalmıştır, dedi.

Fakat Hazreti Ali, Resûlullahın emrini yerine getirmek üzere anahtarı Osman bin Talha'nın elini sıkarak zorla aldı ve Resûlullaha getirdi. Allah Resûlü, sahabeyle birlikte Kâbe'yi putlardan temizledi ve Kâbe'nin içinde iki rekât şükür namazı kıldılar. Bu arada Peygamberimizin amcası Hazreti Abbas, Kâbe'nin anahtarının kendisine verilmesi için ricada bulunmuştu. O esnada emanet ile ilgili âyet nazil oldu.

Bunun üzerine Efendimiz, anahtarı Hazreti Ali ile tekrar eski sahibi Osman bin Talha'ya gönderdi. Osman bin Talha:

– Ya Ali, biraz evvel anahtarı elimden zorla aldın, şimdi ise tekrar getirdin. Bunun sebebi nedir, diye sordu.

Hazreti Ali:

– Bu hususta âyet nazil oldu, dedi ve emanet hakkında nazil olan âyeti sonuna kadar okudu. "Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adalete uygun tarzda hüküm vermenizi emreder. Allah bununla size ne de güzel öğüt veriyor! Şüphe yok ki Allah Semî ve Basîr'dir." (Nisa sûresi, 58. âyet)

O zamana kadar iman nasip olmayan Osman bin Talha:

– Dininizin emanete verdiği ehemmiyete hayran kaldım, dedi ve Resûlullahın huzuruna götürülmesini istedi.

Hazreti Ali ile beraber Peygamberimizin huzuruna geldiler ve Osman bin Talha, şehadet getirerek Müslüman oldu.[26]

KIYAMET GÜNÜNDE

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle anlatmıştı:

"Aziz ve Celil olan Yüce Allah, kıyamet gününde bazı insanlara şöyle seslenecek:

– Ey insanoğlu! Hastalandım, beni ziyaret etmedin!

Kul diyecek ki:

– Ey Rabbim! Ben Seni nasıl ziyaret edeyim? Sen ki Âlemlerin Rabbisin! Hastalanmaktan uzaksın, münezzehsin.

Yüce Allah:

– Ey Âdemoğlu! Bilmez misin falanca kulum hastalandı. Ancak sen onu ziyaret etmedin. Bilmez misin onu ziyaret etseydin, yanında Benim hoşnutluğumu bulacaktın, buyuracak.

Bazılarına da:

– Ey Âdemoğlu! Senden yiyecek istedim, fakat sen beni doyurmadın, diye dikkat çekince o kul diyecek ki:

– Ey Rabbim! Ben Seni nasıl doyururum? Sen ki Âlemlerin Rabbisin! Acıkmaktan uzaksın. Yemeye, içmeye ihtiyacın yoktur.

Âlemlerin Rabbi Yüce Allah o kuluna hitaben:

– Benim kullarımdan biri aç kalmıştı. Senden yiyecek istedi, ama sen vermedin. Bilmez misin sen ona yiyecek verseydin, Benim sevgimi, rızamı ve hoşnutluğumu kazanacaktın, buyuracak.

Bazılarına da:

– Ey Âdemoğlu! Senden su istemiştim de sen Bana su vermedin, deyince kul diyecek ki:

– Ey Rabbim! Nasıl olur? Sen ki Âlemlerin Rabbisin! Hiçbir şeye ihtiyacın yoktur.

Yüce Allah:

– Ey insanoğlu! Kullarımdan birinin suya ihtiyacı vardı. Sen ona su vermedin. Bilmez misin sen ona su verseydin, o davranışınla Benim rızamı, hoşnutluğumu bulacaktın, buyuracak."[27]

NE ZAMAN

Bir gün sahabileri Peygamber Efendimize:

– Allahu Tealâ kulun yardımına ne zaman gelir, diye sordular.

Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

– Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu tehlikede yalnız bırakmaz. Kim, kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim bir Müslüman'ı bir sıkıntıdan kurtarırsa, Allah da o sebeple onu kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir Müslüman'ı örterse, Allah da onu kıyamet günü örter. Kul kardeşinin yardımında olduğu müddetçe, Allah o kulun yardımındadır.[28]

HAK

Hazreti Enes (radıyallahu anh) şöyle anlatmıştı:

"Resûlullah ile beraber bulunuyorduk. Bir ara azı dişleri görülecek şekilde gülümsedi. Sebebini sorduğumuzda şöyle açıkladılar:

'Ümmetimden iki kişi Allah'ın huzuruna gelirler. Birisi:

– Ya Rabbi, benim bunda hakkım var; hakkımı bundan al, bana ver, der.

Allahu Tealâ da ötekine:

– Hakkını ver, buyurur.

Adam:

– Ya Rab, bende sevap namına bir şey kalmadı, der.

Allah:

– Baksana, bu adamın sevabı kalmadı, ne dersin, buyurur.

Adam:

– O hâlde benim günahlarımdan alsın, der.

Bunun üzerine Allahu Tealâ hak sahibine:

– Başını kaldır ve cennete bak, buyurur.

Adam:

– Ya Rab, inci ile işlenmiş, gümüşten apartmanlar ve altından köşkler görüyorum. Bunlar hangi peygamber, hangi sıddık veya hangi şehitler içindir, der.

Allahu Tealâ:

– Bunlar, bana ücretini verenler içindir, buyurur.

Adam:

– Bunların hakkını kim ödeyebilir, der.

Allah:

– Sen istersen bunlara sahip olabilirsin, buyurur.

Adam:

– Nasıl olur, ya Rab, deyince Cenâb-ı Hak:

– Hakkını bu adama bağışlamakla, buyurur.

Adam:

– O hâlde ben bunu affettim, der.

Allahu Tealâ da:

– Arkadaşını al, beraberce cennete girin, buyurur.

Sonra Resûlullah Efendimiz:

– Allah'tan korkun, Allah'tan korkun ve siz de kendi aranızı düzeltin. Bakınız, bizzat Allah müminlerin arasını buluyor, buyurdular."[29]

DAHA MERHAMETLİ

Peygamberimize bir kısım esirler getirilmişti. Aralarında bir kadın esir, bir şeyi arar hâlde telâş içerisinde koşuyordu. Esirlerin arasında bir çocuğu bulur bulmaz onu bağrına bastı ve hemen emzirmeye başladı.

Bunun üzerine Allah Resûlü:

– Bu kadının evlâdını ateşe atmasını düşünebilir misiniz, diye sordu.

Sahabe:

– Hayır, vallahi, atmamaya gücü yettikçe atmaz, dedi.

Peygamber Efendimiz:

– İşte, Allahu Tealâ, kullarına karşı bu kadının çocuğuna karşı olan merhametinden daha merhametlidir, buyurdu.[30]

MERHAMET EDESİN DİYE

Allah Resûlü şöyle anlatmıştı:

"Cehenneme giren iki kişinin oradaki bağırtıları şiddetlenince Allahu Tealâ Hazretleri:

– Çıkarın bunları, buyurur ve onlara:

– Niçin bağırıyorsunuz, diye sorar.

Onlar da:

– Bize merhamet edesin diye böyle yaptık, derler.

O zaman Cenâb-ı Hak:

– Benim size rahmetim, gidip kendinizi ateşe atmanız şeklindedir, buyurur.

Onlardan biri kendisini hemen ateşe atar. Allah da ateşi ona soğuk ve selametli kılar. Fakat adamlardan biri kendini ateşe atamaz.

Allahu Tealâ:

– Seni arkadaşının attığı gibi, kendini ateşe atmaktan alıkoyan nedir, diye sorunca adam:

– Ey Rabbim! Beni ondan çıkardıktan sonra oraya bir kere daha göndermeyeceğini ümit ediyorum, der.

Allah Teâla da:

– Haydi, ümidini verdim, buyurur.

İkisi de Allah'ın rahmetiyle cennete girerler."[31]

RAHMET

Peygamber Efendimiz buyurdular ki:

– Allah mahlûkatın olmasına hükmettiği zaman yanında bulunan Arş'ın gerisindeki bir kitaba şunu yazdı:

"Muhakkak ki rahmetim gazabıma galebe çalmıştır, gazabımı geçmiştir."[32]

SANA SORDUKLARI VAKİT

Sahabileri Allah Resûlüne:

– Rabbimiz bize yakın mı, uzak mı? Yakınsa fısıldayarak, uzaksa bağırarak mı dua edelim, diye sordular.

Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu:

"Kullarım Beni sana sordukları vakit, bilsinler ki Ben onlara yakınım. Dua edenin duasını, Bana dua ettiği anda işitir, ona karşılık veririm." (Bakara sûresi,186. âyet)[33]

AYI GÖRDÜĞÜNÜZ GİBİ

Sahabeden Cerir İbni Abdillah şöyle anlatmıştı:

"Resûlullah bir dolunay gecesi aya baktı ve şöyle dedi:

– Allah'ın yaratıkları hakkında düşününüz. Fakat Allah'ın zatı hakkında düşünmeyiniz. Gerçekten siz buna hiç güç yetiremezsiniz. Ama siz şu ayı gördüğünüz gibi Rabbinizi de cennette böyle perdesiz göreceksiniz ve O'nu görmede bir sıkışıklığa düşmeyeceksiniz. Cennetliklerin Allah katında en kıymetli olanları, Allah'ın yüzüne sabah akşam bakarlar.

Sonra da şu mealdeki âyetleri okudu: "Nice yüzler vardır ki o gün ışıl ışıl parlar. Rablerine bakarlar." (Kıyâme sûresi, 22. ve 23. âyetler)"[34]

ŞEYTANDAN ALLAH'A SIĞININ

Allah Resûlü buyurdular ki:

– İnsanlar sizlere ilimden sormaya devam ederken şunu demeye kadar gelirler: "Anladık, Allah her şeyin yaratıcısıdır, peki Allah'ın yaratıcısı kimdir?" Bunu söyledikleri zaman siz: "Allah birdir, Allah Samed'dir. Ne bir yaratıcıya ne de bir başka şeye muhtaç değildir. Doğurmadı, doğrulmadı da. O'nun bir dengi de yoktur." deyin. Sonra da solunuza üç kere tükürüp "Eûzu billahimineşşeytanirracim" ile şeytandan Allah'a sığının.[35]

BÜTÜN İHTİYAÇLARI BİLEN

Mekke-i Mükerreme'de, Hasîn bin İmran isminde puta tapan bir şahıs vardı. Bir gün Peygamber Efendimizin sohbetlerinde hazır bulunuyordu. Allah Resûlü ona sordu:

– Ya Hasîn! Kaç ilâha inanırsın?

– On ilâha inanırım.

– On ilâhın nerededir?

– Birisi gökte, dokuzu yerdedir.

– Bir ihtiyacın olsa hangisinden istersin?

– Göklerdeki ilâhımdan isterim.

– Ya Hasîn! O dokuzunu terk edip, bütün ihtiyaçlarını gören ve belâları def eden Hazreti Allah'a ibadet et. Senin için en hayırlısı budur!

O şahıs, Peygamber Efendimizin bu mübarek sözüne uydu ve kalbi iman nuru ile doldu. İslâm dinine girip Müslüman oluverdi.[36]

BANA KİM İLÂH OLUR

Bâli adında bir kimsenin çok sevdiği bir putu vardı. Putunu hiçbir zaman yanından ayırmaz ve onunla diğer arkadaşlarına karşı iftihar ederdi. Her ne zaman düşmanları ile harbe çıksa, putunu önüne koyarak secde eder, dua ve tazarruda bulunurdu. Bir gün yolculuk yapması gerekti. Bütün malını hayvanının üzerine yükleyip, onların üzerine de putunu koydu. Yolda giderken hayvanın ayağı kaydı, put yere yuvarlandı, boynu ve ayağı kırılarak parçalandı. Bâli puta bakarak:

– Ben seni getirdim ki benden belâ ve ezaları men edesin. Hâlbuki sen kendi nefsine gelen belâ ve ezaları men etmeye bile kadir değilsin, dedi.

Ve putu, ayağından tutarak yere çaldı. Daha sonra da Peygamberimize gitti, hâlini ve muradını beyan ederek:

– Ya Muhammed! Artık puta tapmaktan yüz çevirdim. Bana kim ilâh olur, dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü:

– Ey Bâli! Benim bir Rabbim vardır ki dünyada belâyı ve ahirette azabı def edip, sayısız nimetler ve kendi cemali ile mükâfatlandırır, buyurdular.

O zaman Bâli:

– Ya Resûlullah! O Rabbinin karşılığı nedir? Yani ne verirsek Rabbine ulaşabiliriz, dedi. Resûlullah:

– Ey Bâli! Benim Rabbim senin zannettiğin şeyden münezzehtir. Bir kimse kelime-i şehadet getirmek ile mümin ve Müslüman olur. Sen de kelime-i şehadet getir, buyurdular.

Bâli de içtenlikle "Allah'tan başka ilâh yoktur. Muhammed, Allah'ın kulu ve Resûlüdür.", deyip Müslüman oldu.[37]

HAKKIYLA HAYÂ

İbni Mesud (radıyallahu anh) şöyle anlatmıştı:

"Allah Resûlü bir gün:

– Allah'tan hakkıyla hayâ edin, buyurdular.

Biz:

– Ey Allah'ın Resûlü! Elhamdülillah biz Allah'tan hayâ ediyoruz, dedik.

Ancak O, şu açıklamayı yaptı:

– Allah'a karşı olabildiğince hayâlı davranın. Allah'a karşı gerektiği ölçüde hayâlı olan kafasını ve kafasının içindekileri, midesini ve midesindekileri kontrol altına alsın! Ölüm ve çürümeyi de hatırından çıkarmasın. Ahireti dileyen, dünyanın geçici güzelliklerini bırakır. İşte kim böyle davranırsa o Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş sayılır."[38]

İKİ SÖZ

İki söz dile hafif, terazide ağır, Rahman'a da sevgilidirler. Bunlar:

– Subhanallahi ve bihamdihi (Allah'ım seni hamdinle tesbih ederim), Subhanallahil azim (Yüce Allah'ım seni eksikliklerden uzak tutarım) sözleridir."[39]

ALLAH'IN ARŞ'I VE KÜRSÜ'SÜ

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki:

– Yedi sema, Kürsü içerisinde, bir kalkanın içine atılmış yedi adet dirhem (kuruşluk) gibidir. Nefsimi kudret elinde tutan Zat'a yemin ederim, yedi gökyüzü ve yedi yeryüzü, Kürsü'nün yanında çöl bir araziye atılmış bir (demir) halkadan başka bir şey değildir. Arş'ın, Kürsü'ye olan üstünlüğü de tıpkı bu çölün o halkaya üstünlüğü gibidir.

Hiçbir mahlûk yok iken Allah mevcuttu. Önce suyu ve su üzerinde Arş'ı yarattı. Sonra gökleri ve yeryüzünü yarattı. Cereyan edecek yaratılış fiillerini Kader Kitabı'nda yazdı.[40]

ARŞ'I TAŞIYAN MELEK

Nebiler Nebisi Arş'ı taşıyan meleği şöyle açıklamıştı:

– Allah'ın meleklerinden olan Arş'ın taşıyıcılarından bir melek hakkında açıklamada bulunmam için bana izin verildi. O'nun kulak yumuşaklığı ile ensesi arasındaki uzaklık yedi yüz senelik mesafedir.[41]

ALLAH'IN ADALETİ

Allah Resûlü şöyle anlatmıştı:

"Musa Aleyhisselâm hutbe okuduğu bir gün dinleyicilerden birisi kendisine:

– İnsanların en âlimi kimdir ey Musa, diye sordu.

Musa Aleyhisselâm da "Ben!" diye cevap verdi. Bunun üzerine Allahu Tealâ kendisine şöyle vahyetti:

– Benim iki denizin birleştiği noktada bir kulum vardır ki o senden daha âlimdir!

Musa Aleyhisselâm:

– Ey Rabbim, bu senin daha bilgili olan kuluna nasıl ulaşırım, diye sorunca Cenâb-ı Hak:

– Bir balık alıp su dolu bir torbaya koyar ve beraber yola çıkarsın. Balık nerede torbadan çıkıp kaybolursa, o kimseyle buluşacağın yer işte orasıdır, buyurdu.

Musa Aleyhisselâm, su dolu torbaya bir balık koyup kendisinin yardımcısı olan Yuşa bin Nün ismindeki genç ile beraber yola çıktı. Bir kayaya geldikleri zaman ikisi de o kayanın gölgesinde yatıp uyudular. Balık, torbadan çıkıp denize daldı ve denizdeki bir deliğe doğru yolunu tuttu. Allahu Tealâ da suyun akıntısını durdurdu.

Balığı takip ettiler ve kayaya vardıkları zaman orada elbisesine bürünerek yatan bir adamla karşılaştılar. Bu adam Hızır Aleyhisselâm idi. Hazreti Musa kendisine selâm verdi.

– Ben Musa'yım, dedi ve arkadaşlık etmek istediğini söyledi.

Hızır Aleyhisselâm:

– Fakat senin asla benimle arkadaşlığa sabretmeye gücün yetmez, ey Musa! Bende Allah'ın bana verip de senin bilmediğin bir ilim vardır. Sende de Allah'ın sana öğretip benim bilmediğim bir ilim vardır, diye karşılıkta bulundu.

Musa Aleyhisselâm:

– İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın, sana hiçbir hususta itaatsizlik etmeyeceğim, diye cevap verdi.

Hızır Aleyhisselâm:

– Eğer beni takip edeceksen, ben sana anlatıncaya kadar herhangi bir şeyden sormayacaksın, dedi.

Böylece ikisi, deniz kenarında yürüyerek yola çıktılar ve bir gemiye rastladılar. Gemiye binmek için gemidekilerle konuştular. Gemidekiler, Hızır Aleyhisselâmı tanıyınca ücretsiz olarak onları gemiye aldılar. Gemiye biner binmez Hızır Aleyhisselâm bir keserle geminin dibinden bir parçayı keserek delik açtı. Bunun üzerine Hazreti Musa:

– Bu adamlar bizi ücretsiz olarak gemilerine aldılar. Sen ise gemilerine insanlar boğulsun diye delik açtın, çok kötü bir iş yaptın, dedi.

Hızır Aleyhisselâm:

– Ben sana, benimle sabredemezsin, demedim mi, diye karşılık verdi.

Musa Aleyhisselâm:

– Unuttum, beni suçlama ve seninle olan arkadaşlığımızda bana güçlük gösterme, diyerek af diledi.

Musa Aleyhisselâmın bu ilk itirazı, hakikaten unutmaktan dolayı meydana gelmişti. Sonra bir serçe gelip geminin ucuna kondu ve gagası ile denizden bir damla su aldı. Bunun üzerine Hızır Aleyhisselâm, Hazreti Musa Aleyhisselâma:

– Allah'ın ilminde, benimle senin ilmin, şu serçenin gagası ile denizden alıp eksilttiği miktar gibidir, dedi.

Bir süre sonra ikisi de gemiden çıktılar. Sahilde yürürlerken Hızır Aleyhisselâm arkadaşları ile oynamakta olan bir genç gördü ve hemen onun başını koparıp genci öldürdü. Musa Aleyhisselâm yine sabredemedi ve Hızır Aleyhisselâma:

– Bir can karşılığı olmadan bir cana kıydın, çok kötü bir iş yaptın, dedi.

Hızır:

– Ben sana demedim mi ki sen benimle sabredemezsin, deyince Musa Aleyhisselâm:

– Artık bundan sonra bir itirazda bulunursam, beni arkadaşlıktan uzaklaştır. Çünkü iki defa özrümü kabul etmiş oldun, dedi.

Yine yollarına devam ettiler. Bir kasabaya gelince, kasaba halkından yemek istediler. Kasaba halkı ise onları misafir olarak kabul etmek istemeyip ikramda bulunmadılar. Bu esnada kasaba içerisinde yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Hızır Aleyhisselâm, eli ile bu duvarı doğrulttu ve tamir etti. Hazreti Musa yine dayanamadı ve:

– Bunlar öyle bir halk ki kendilerine gelip bizi misafir etmelerini ve doyurmalarını istediğimiz

hâlde bunu kabul etmediler. Sen ise onlara yardım olsun diye yıkılmaya yüz tutmuş duvarlarını düzelttin, isteseydin bunun karşılığını alırdın, dedi.

Bunun üzerine Hızır Aleyhisselâm, Hazreti Musa'ya:

– Bu artık ayrılışımız demektir. Sabredemediğin hadiselerin hakikatini sana anlatacağım, dedi."

Peygamber Efendimiz, bunları söyledikten sonra buyurdu ki:

– Musa Aleyhisselâmın sabretmesini arzu ederdik ki Allahu Tealâ, bize aralarında geçecek olan diğer şeyleri de anlatsın.

Sonra da sözlerine devam etti:

"Hızır Aleyhisselâm, Musa Aleyhisselâma o hadiselerin hakikatini ise şöyle anlattı:

– Evvelâ gemi, denizde çalışan bir takım biçarelerin idi. Ben, o gemide bir kusur meydana getirmek istedim. Çünkü ileride zalim bir hükümdar vardı ve her sağlam gemiyi sahiplerinden gasp edip alıyordu. Böylece onların gemisini bu gasptan kurtarmak için, iki kötülükten daha hafif olanını seçtim ve onlara bir çeşit yardımda bulundum.

İkincisi; o öldürdüğüm genç, masum görünüşüne rağmen azgın bir kâfir idi ve ileride azgınlığını artırarak mümin olan anne ve babasını da küfre

bürümek tehdidi vardı. Anne ve baba da "Allah'ım! Evladımızla bizleri imtihan etme!" diye dua ediyorlardı. Böylece onu bu hâle gelmeden öldürdük ki anne ve babasının imanına zarar vermesin ve ona bedel olarak da Allahu Tealâ ikisine hayırlı bir evlât versin. Rivayete göre, o anne ve babaya bedel olarak Allahu Tealâ bir kız çocuğu vermiş, bu kız peygamber annesi olmuş ve o Peygamberin eliyle ümmetlerden bir ümmet hidayete ermiştir.

Üçüncüsüne gelince; şehirdeki yıkık duvar iki yetim oğlanın idi. Onun altında onlar için saklanmış bir define vardı ve babaları da salih bir zat idi. Onun için Rabbin irade buyurdu ki ikisi de olgunluk çağlarına ersinler ve definelerini çıkarsınlar. Bunlar büyümeden duvar yıkılsa idi, o defineyi başkaları bulacak ve define ziyan olacaktı.

Bütün bunlar, Rabbinden bir rahmet olarak yapılmıştır. Hiçbirini ben kendim yapmadım, hepsi vazifem idi. İşte senin sabredemediğin şeylerin hakikati budur.[42]

ALLAH'IN GÖLGESİ

Peygamber Efendimiz şöyle anlatmıştı:

"Yüce Allah kıyamet günü şöyle diyecek:

– Benim Celâlim adına birbirini sevenler nerede? Gölgemden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı şu günde onları gölgemde gölgelendireyim! Yedi sınıf insan grubunu mahşer gününde Arş'ın gölgesinde gölgelendireceğim. Bunlar; adil devlet başkanı, Allah'a ibadet ederek büyüyen genç, kalbi mescitlere bağlı kimse, Allah için birbirlerini seven ve bu uğurda birleşip bu sevgi ile ayrılan iki kişi, mevki sahibi güzel bir kadının davetini "Ben Allah'tan korkarım!" cevabı ile reddeden kişi, sağ elinin verdiğini sol eli duymayacak şekilde gizli sadaka veren kimse, tenha yerde Allah'ı zikrederek gözleri yaşla dolup taşan kimsedir."[43]

HAPŞIRMA VE ESNEME

Ebu Hureyre'nin anlattığına göre Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) hapşırdığı zaman, yüzünü elleriyle veya elbisesiyle örter ve sesini de kısardı. Bir defasında şöyle açıklamada bulundular:

– Allah hapşırmayı sever, esnemeden hoşlanmaz. Öyleyse sizden biri hapşırır ve Allah'a hamd ederse, bunu işiten her Müslümanın, "Yerhamukallah (Allah sana merhamet etsin)" demesi gerekir. Ancak esnemeye gelince, işte bu şeytandandır. Biriniz namazda esneyecek olursa, mümkünse kendini tutsun ve "Haah!" diye ses çıkarmasın. Çünkü bu, şeytandandır. O sırada şeytan kendisine gülüyor demektir. Elini ağzına tutsun. Çünkü şeytan bu esnada ağzına girer.

Yahudiler, Allah Resûlünün huzurunda zoraki hapşırırlar ve bununla kendileri için "Yerhamukallah (Allah sana merhamet etsin)" demesini umarlardı. Peygamberimiz ise onlara:

– Allah size hidayet versin ve aklınızı ıslah etsin, derdi.[44]

ALLAH'A MAHSUS

İbni Abdullah (radıyallahu anh) şöyle anlatmıştı:

"Biz bir yolculukta Resûlullah ile beraber idik. Allah Resûlü bir ara bir ihtiyacı için yanımızdan ayrıldı. O sırada hummara denen bir kuş gördük, iki tane de yavrusu vardı. Kuş kaçtı, biz de yavrularını aldık. Kuş etrafımıza yaklaşıp çırpınmaya, kanatlarını çırpıp havada inip çıkmaya başladı. Allah Resûlü gelince:

– Kim bu zavallının yavrusunu alıp onu üzdü? Sizde hiç merhamet yok mu? Yavrusunu hemen geri verin, diye emretti.

Bir ara ateşe verdiğimiz bir karınca yuvası gördü.

– Kim yaktı bunu, diye sordu.

– Biz, dedik.

– Ateşle azap vermek sadece ateşin Rabbi Allah'a mahsustur, buyurdu."[45]

SÜTE BİRAZ SU KAT

Hazreti Ömer (radıyallahu anh) bir gece insanların güvenliğini kontrol etmek için sokakları dolaşıyordu. Bir sokaktan geçerken evlerin birinde bir kızla annesinin konuşmasına şahit oldu. Annesi kızına:

– Kızım, biliyorsun paraya ihtiyacımız var, sütümüz de iyice azaldı. Süte biraz su kat da fazlalaşsın, diyordu.

Kız şöyle cevap verdi:

– Neler söylüyorsun anne? Sen eskiden böyle değildin…

– Çünkü eskiden sütümüz çoktu, yeterince kazanıyorduk. Şimdi sütümüz azaldı, ineğimiz süt vermez oldu. Bu yüzden süte su katmak zorundayız.

– Ama anneciğim, biliyorsun ki Halife Ömer süte su katmayı yasakladı.

– Olsun kızım, sen gene de kat.

– Ama ya Halife Ömer duyarsa, görürse hâlimiz ne olur?

– Aman benim saf kızım, yüreği yumak kızım, gecenin bu vakti konuşmamızı Halife Ömer nereden duyacak, yaptığımızı nereden görecek?

– Anne! Anne! Halife Ömer görmese bile Allah görüyor ya!

Kızın son sözü annesine çok tesir etti. Sesler bir süre kesildi. Sonra annenin pişmanca sesi duyuldu:

– Haklısın temiz yürekli kızım, çok haklısın, Allah senden razı olsun ki beni günah işlemekten kurtardın. Sağol!

Bütün konuşulanları sessizce dinleyen Halife Ömer, genç kızın Allah'a bağlılığına hayran kaldı. Hemen ertesi gün kızı, oğluna istemek için dünürlüğe gitti ve o kızı oğluyla evlendirdi. Adaletiyle nam salan ve "İkinci Ömer" unvanını alan Ömer bin Abdülaziz bu kızın torunudur.[46]

SANEM İLE SAMED'İN FARKI

Hind diyarında bir ihtiyar vardı. Yetmiş yıl puta hizmet ve ibadet edip, ulûhiyetini ikrar etmişti. Bir gün mühim bir işi vardı. Kalkıp ibadet elbiselerini giyerek puthaneye gitti. Huşu ile el bağlayıp ağlayarak duada bulundu:

– Ey put! Sen bilirsin ki sana ihlâs ile hizmet ettim. Ulûhiyetini ikrar ve itiraf ettim. Şimdiye kadar asla senden bir istekte bulunmadım. Şimdi ise mühim bir isteğim var. Bana onu ver ve nasip eyle.

Puttan bir cevap alamayan ihtiyar, duasını tekrar ederek:

– Ey put! Benim ihtiyarlığımı ve zayıflığımı gözet. Yetmiş yıllık hizmetimi zayi etmeyip, ihtiyacımı kabul eyle, dedi.

Puttan yine bir cevap gelmedi. Daha sonra ihtiyar bu yalvarışlarını yetmiş defa tekrarladı, ama yine cevap alamadı. Bütün ümidi kesildiği zaman, Hak Tealâ Hazretleri, bu ihtiyarın kalbine rahmet

nazarı ile nazar edince, ihtiyarın kalbine doğdu ki: "Bu puta yetmiş sene ibadet ve hizmet ettim. Fakat asla duamı kabul etmedi. Demek ki bunda hiçbir şey yokmuş. Bir kere de Hazreti Samed'e dua edeyim. Ümit ederim ki benim isyanımı affedip, tövbe ve duamı kabul, eyler."

Nihayet puttan yüz çevirip Hazreti Allah'a yönelerek, hayâ ve edep ile bir defa "Ya Samed!" deyince derhâl gizliden "Lebbeyk! Lebbeyk ey kulum! Dile ne dilersin!" diye nida olundu. Bütün melekler:

– Ya ilâhî! Hikmetini sen bilirsin. Bu kulun senden yüz çevirip putu tercih ederek, nice yıllar ibadet etmişti. Bugün yetmiş defa puta dua edip, bir defa bile cevap alamamıştı. Fakat sana bir defa "Ya Samed!" diye dua edince, duasını kabul ettin, dediler.

Bunun üzerine Yüce Allah:

– Ey meleklerim! O kulum, puta dua etti kabul olunmadı. Sonra Bana dua etti. Eğer kabul buyurmasaydım, sanem (put) ile Samed'in farkı olmazdı. Şimdi o kulumu bağışladım ve duasını da kabul ettim, buyurdu.[47]

HERKESE NASİP OLMAZ

Adamın biri her zaman "Allah! Allah!" diye zikreder, bu zikirden dolayı ağzı bal yemiş gibi tatlanırdı.

Bir gün şeytan gelip:

– Ne durmadan "Allah! Allah!" deyip duruyorsun? Bunca zamandır "Allah!" demene karşılık bir kerecik olsun O "Lebbeyk kulum! (Buyur kulum)" dedi mi sana? Hiç sende utanma sıkılma yok mu! Daha ne kadar "Allah!" deyip duracaksın, dedi.

Bunun üzerine adam utandı, sıkıldı, zikri bıraktı. Gönlü kırılmış bir hâlde yattı uyudu. Rüyasında Hazreti Hızır'ı gördü. Hızır ona:

– Neden yaptığın güzel işi terk ettin "Allah! Allah!" diye zikretmeyi bıraktın, dedi.

Adam:

– Yaptığım onca zikre karşılık verilmedi. "Lebbeyk! (Buyur)" sesi gelmedi. Kapıdan kovulmaktan korktum, dedi.

Bunun üzerine Hazreti Hızır:

– Senin Allah demen, Allah'ın "Lebbeyk kulum! (Buyur kulum)" demesidir. Allah, isminin zikrini herkese nasip eder mi? Bunu sana nasip etmesi az şey mi, dedi.[48]

İSMİMİ TEMİZLEDİĞİ GİBİ

Evliyanın büyüklerinden olan Bişr-i Hafi, genç yaşlarında günah çukuruna düşmüş, yuvarlanıyor yuvarlandıkça batıyordu. İçki masasında geçirdiği bir gecenin sabahında düşe kalka evine gitmeye çalışıyordu. Zorlukla ilerlerken yerde, üstünde besmele yazılı bir kâğıt gördü. İçi cız etmişti. Eğilip çamurların içinden üzerinde besmele yazılı kâğıdı aldı, öptü, temizledi, evine götürdü. Kâğıda güzel kokular sürüp, onu evinin en güzel yerine astı.

O günün gecesinde âlim bir zat bir rüya gördü. Rüyasında ona, "Git, Bişr'e söyle! İsmimi temizlediği gibi onu temizlerim. İsmimi büyük tuttuğu gibi onu büyültürüm. İsmimi güzel kokulu yaptığı gibi onu güzel ederim. İzzetime yemin ederim ki onun ismini dünyada ve ahirette temiz ve güzel eylerim." denildi. Bu rüya, üç defa tekrar etti.

Rüyayı gören kimse, sabah olunca hemen Bişr-i Hafi'yi arayıp buldu. "Mühim bir haberim var."

diyerek onu arkadaşlarının yanından çağırttı. Kendisini çağırtan kişinin yanına gelen Bişr dedi ki:

– Hoş geldin! Kimden haber vereceksin?

Âlim:

– Sana Allahu Tealâdan haber vereceğim, deyince Bişr, ağlamaya başladı ve endişeyle sordu:

– Bana kızıyor mu, şiddetli azap mı yapacak?

Rüyayı sonuna kadar dinleyince de arkadaşlarına dönüp şöyle söyledi:

– Ey arkadaşlarım! Beni çağırdılar, bundan sonra bir daha beni buralarda göremeyeceksiniz.

Bişr-i Hafi, âlimin yanında hemen Allah'a tövbe etti. O sırada ayağında ayakkabı bulunmadığı için de bir daha hiç ayakkabı giymedi. Sebebini soranlara, "Söz verdiğim zaman yalınayaktım, şimdi giymeye hayâ ederim." derdi.[49]

AKREP KURBAĞA VE YILAN

Tasavvuf büyüklerinden Zünnu-i Mısrî şöyle anlatmıştı:

"Bir gün elbiselerimi yıkamak için Nil nehrinin kenarına gitmiştim. Nehrin kenarında dururken, bir de baktım ki görülmemiş şekilde büyük bir akrep bana doğru geliyor. Çok korkmuştum. Beni onun kötülüğünden koruması için Cenâb-ı Hakk'a sığındım. Akrep nehre vardığında, sudan büyük bir kurbağa çıkıp akrebe doğru geldi. Akrep kurbağanın sırtına bindi ve suyun üzerinde yüzüp gittiler. Bu bana çok şaşırtıcı gelmişti. Ben de onları nehrin kenarında takip ettim. Nehrin karşı yakasına geçtiklerinde akrep, kurbağayı bırakıp dalları büyük, gölgesi çok olan bir ağacın yanına gitti.

Bir de baktım ki ağacın altında bir genç mışıl mışıl uyuyor. Kendi kendime "La havle ve la kuvvete illa billâh. (Bütün güç ve kuvvet Allah'tandır.) Bu akrep nehrin ötesinden buraya kadar, bu genci

sokmak için geldi herhâlde." dedim ve akrep gence yaklaştığı zaman hemen akrebi öldürmeye karar verdim. Akrebe yakın bir yerde durdum. Bir de baktım ki karşıdan büyük bir yılan, genci öldürmek için ona doğru geliyor. Bu sırada akrep, yılanın üzerine hücum etti ve başını sokmaya başladı. Sonra da ölene kadar yılanın başını sokmaya devam etti. Yılan öldükten sonra akrep nehre döndü. Kurbağa da onu orada bekliyordu. Akrep tekrar kurbağanın sırtına binip nehrin öte yanına geçti. Ben de arkalarından bakakaldım.

Sonra gencin yanına geldim, o hâlâ uyuyordu, başucunda şöyle dedim:

– Ey uyuyan genç! Allah seni, sen fark etmesen de karanlığın içindeki her türlü kötülükten korur. Sen uyusan bile Allah uyumaz. O kullarına çok merhametlidir.[50]

KİMSE GÖRMEDEN

Üsküdarlı Aziz Mahmud Hüdaî Hazretleri'nin talebeliğinin ilk yıllarından itibaren hocası Üftade Hazretleri için ayrı bir yeri vardı. Üftade Hazretleri, öğrencileri arasında en çok onunla ilgilenir ve onun yetişmesine ayrı bir özen gösterirdi. Hocanın onunla fazla meşgul olmasını hisseden ve bu durumdan rahatsız olan bazı talebeler bir gün Üftade Hazretleri'ne dediler ki:

– Biz de öğrenciyiz, onun bizden ne farkı var?

Öğrencilerin bu hâlini sezen Üftade, onları imtihan etmek istedi. Hepsini huzuruna çağırdı, ellerine birer bıçak ve birer de tavuk verip:

– Bu tavuğu, kimsenin görmediği bir yerde kesip geleceksiniz. Tek şartım, keserken kimsenin sizi görmemesi ve yalnız olmanızdır. Kim daha çabuk gelirse, takdirimi en çok o talebem kazanmış olur, dedi.

Bıçakla tavuğu alan öğrenciler, hızlıca etrafa yayıldılar ve kendilerine göre gizli birer yer bularak tavukları kesip getirdiler. Fakat kıskandıkları,

"Onun bizden ne farkı var?" dedikleri öğrenci, hayli zaman olmasına rağmen ortalıklarda yoktu. Erken gelenler, kendi aralarında konuşuyorlardı:

– Hocanın huzuruna çıkmaya yüzü yok ki kesip de gelsin. Kim bilir şimdi nerelerde dolaşıyordur.

Aziz Mahmud Hüdaî ise hayli zaman sonra elinde canlı tavuk olduğu hâlde çıkıp geldi. Tavuğu kesip gelenler hemen ona gülmeye başladılar. Kendi kendilerine:

– Bir tavuğu kesmeyi becerememiş, diyorlardı.

Üftade Hazretleri sordu:

– Herkes kesip geldiği hâlde, sen nerede kaldın? Hepimiz seni bekliyoruz. Bu zamana kadar nerdesin?

Henüz talebeliğinin ilk yıllarında olan Aziz Mahmud Hüdaî Hazretleri, hocasına şöyle cevap verdi:

– Hocam, sizi beklettiğim için özür dilerim. Lâkin ben, nereye gitti isem beni kimsenin göremeyeceği bir yer bulamadım. En kapalı bir yer dahi bulsam, iyi biliyordum ki Allah beni mutlaka görüyordu. Ve böylece oradan oraya oradan oraya koştum, sizin emrinizi yerine getiremeden geldim, dedi.

Bu olaydan sonra diğer talebeler, hocasının neden en çok onu sevdiğini ve niçin onunla daha fazla alâkadar olduğunu anladılar. Başlarını önlerine eğip hata yaptıklarını kabul ettiler. Çünkü Allah'a gizli olan hiçbir mekân ve zaman yoktu.[51]

KAYIKTAKİ BESMELE

Bugün Hafız Osman hattı olarak bilinen Kur'ân-ı Kerîm'in de yazarı olan meşhur hattat Hafız Osman 1642 yılında dünyaya gelmişti. Fakir bir ailenin çocuğu olan hattat, bir gün Eminönü'nden Üsküdar'a geçmek için kayığa binmişti. Üsküdar iskelesine gelince kayıkçıya para vermek için elini cebine attı ki cebinde hiç para yok. Hemen cebinden bir parça kâğıt çıkarıp, üzerine çok nefis bir besmele-i şerif yazıp kayıkçıya uzattı ve:

– Bu besmele sana armağanım olsun. Kusura bakma yanıma para almayı unutmuşum, dedi ve kayıktan inip gitti.

Kayıkçıya para lâzımdı. Elindeki kâğıttan pek bir şey anlamamıştı. İskeleye en yakın kahvehaneye girip başından geçenleri anlattı. Kayıkçının elinde besmeleyi görenler, onun Hafız Osman'ın eseri olduğunu anladılar ve satın almak istediler. Âdeta üzerinde besmele yazılı kâğıdı almak için

yarış ediyorlardı. Kâğıdı, açık artırmaya çıkardılar ve en sonunda elli altına birisi satın aldı.

Her günkü kazancının belki de elli mislini kazanan kayıkçı, paraları cebine koymuş sahile doğru giderken, karşıdan Hafız Osman'ın gelmekte olduğunu görüp onu kayığına buyur etti. Hafız Osman, kayığa binip karşıya geçince çıkarıp adamın parasını verdi. Kayıkçı:

– Efendim, ne olur o besmeleden bir tane daha yazıverseniz, dediyse de Hafız Osman Üsküdar'daki arkadaşından gerekli yol parasını almıştı.

– Bana bak ahbap, biz o besmeleyi sabah çektik. O senin yedi ceddine de yeter. Bir daha da çekmeyiz, deyip uzaklaştı.[52]

YÜCE ALLAH'A DUA

KİMİN İHTİYACI OLURSA

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştu:

– Kimin Allah'a veya herhangi bir insana ihtiyacı olursa önce abdest alsın, abdesti de güzel yapsın ve iki rekât namaz kılsın. Sonra Allahu Tealâ'ya sena ve övgüde bulunsun, Resûlullaha salâtü selâm okusun, sonra şu duayı okusun: "Halim, kerim olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Arşı Azam'ın Rabbi noksan sıfatlardan münezzehtir. Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir. Rahmetine vesile olacak amelleri, mağfiretini celbedecek sebepleri hakkımda yaratmanı talep ediyorum! Her çeşit günahtan koruman için yalvarıyor, her çeşit iyilikten zenginlik, her çeşit günahtan selâmet diliyorum. Rabbim! Affetmediğin hiçbir günahımı, kaldırmadığın hiçbir sıkıntımı bırakma! Hangi amelden razı isen onu ver, ey Rahim olan, bana en ziyade rahmet gösteren Rabbim!"[53]

BİRAZ DA KATRAN

Yaşlı bir kadının devesi uyuz olmuştu. Deve ölürse kadının bütün işleri altüst olacak, bağına, bahçesine giderken eşyasını yükleyecek vasıtadan mahrum kalacaktı. Bunun için günlerce düşünmüş, hatırına bir tedbir gelmemişti. Durmadan dua ediyor, devesini kurtarmasını Allah'tan diliyordu.

Bir gün yine kıra çıkardığı devesinin ot yemeyip, su içmediğini, iskelet hâline geldiğini görünce üzüntüsü bir kat daha arttı, başladı ağlamaya. Hem ellerini açmış dua ediyor hem de durmadan ağlıyordu. İşte bu sırada Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabıyla birlikte oradan geçmekteydi. Yaşlı kadının ağladığını görünce sordu:

– Ey Allah'ın kulu, niçin gözyaşı döküp ağlıyorsun?

Kadın titrek sesle cevap verdi:

– Niçin olacak, dedi. Devem için. Devem benim her şeyim. Ya ölürse hâlim ne olur. Yakalandığı

hastalıktan onu kurtarması için Rabbime günlerdir el açıp dua ediyorum, fakat bir türlü kabul edilmiyor.

Tebessüm eden Allah Resûlü şöyle cevap verdi:

– Kabul olmasını istiyorsan duana biraz da katran kat, katran!

Kadın düşünmeye başladı. Ne demekti duasına katran katmak? Nihayet anlar gibi oldu. Bu defa gidip komşulardan katran bulan kadın, uyuz devesine önce iyice bir katran sürdü. Bundan sonra da ellerini açıp duaya başladı. Katranla, uyuz sivilcelerindeki mikroplar bütünüyle ölmüş, böylece deve hastalıktan kurtulmuştu.

Bundan sonra anlaşıldı ki bir hastalığın iyi olması için sadece el açıp dua etmek yeterli değildir. Ayrıca ilacını da ihmal etmemek şarttır. Resûlullah kadına bunu söylemek istemiş, meseleyi anlayan kadın da tavsiye edileni uygulayarak devesini kurtarmıştı.[54]

ALLAH'IM

Peygamber Efendimiz şöyle dua ederlerdi:

"Allah'ım! Rahmetini umarak, azabından korkarak kendimi Sana teslim ettim, yüzümü Sana çevirdim, işimi Sana ısmarladım, sırtımı Sana dayadım. Senden başka sığınak, Senden başka dayanak yoktur. İndirdiğin kitabına, gönderdiğin Peygamberine iman ettim.

Allah'ım! Senin ihsan ettiğine mani olacak yoktur. Senin mani olduğuna da lütfedecek yoktur. Hiçbir servet sahibi fayda veremez, bütün servetler Sendedir.

Allah'ım! Sana hamdolsun. Sen semaları, yeri ve içindekileri ayakta tutan Kayyum'sun. Sana hamdolsun. Sen semaların, yerin ve içindekilerin hakiki sahibi olan Melik'sin. Ve sana hamdolsun, Sen semaların, yerin ve içindekilerin Nurusun."[55]

AKŞAM OLDUĞUNDA

Akşam olduğunda Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dua ederdi:

– Allah'ım! Senden başka ilâh olmadığına, birliğine ve şerikin olmadığına ve Muhammed'in Senin kulun ve Resûlün olduğuna; Seni, meleklerini ve bütün mahlukatını şahit tutarak akşamladım.[56]

GECENİN ÜÇTE BİRİ GİRİNCE

Ebu Hureyre (radıyallahu anh) şöyle anlatmıştı:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki:

– Her gece Rabbimiz, gecenin son üçte biri girince dünya semasına iner ve 'Kim bana dua ediyorsa ona icabet edeyim. Kim benden bir şey istemişse onu vereyim, kim bana istiğfarda bulunursa ona mağfirette bulunayım.' der. Gecenin üçte biri geçinceye kadar mühlet verir. Ondan sonra yakın semaya inerek şöyle der: 'Melik benim, Melik benim. Kim bana dua edecek?' "[57]

REDDEDİLMEYEN DUALAR

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve selem) buyurdular ki:

– Gecenin sonunda yapılan dua ile farz namazların ardından yapılan dualar reddedilmez, kabul olunur. Ezanla kamet arasında yapılan dua reddedilmez. Allah'ın kabul ettiği üç kişinin duası vardır ki bu kişilerin dualarının kabulü hususunda hiçbir şek ve şüphe yoktur: Haksızlığa uğrayanın duası, misafirin duası, babanın evladına duası.[58]

EN YAKIN AN

Peygamberimiz Efendimiz şöyle buyurdu:

– Kul Rabbine en ziyade secdede iken yakın olur, öyle ise secdede duayı çok yapın. Âdemoğlu secde âyeti okur, dinler ve secde ederse şeytan ağlayarak ayrılır ve "Yazık bana, vah bana! İnsanoğlu secdeyle emredildi ve secde etti, karşılığında ona cennet var. Ben de secdeyle emrolundum itiraz ettim, benim için de ateş var, der."[59]

HER ÇEŞİT KUSURDAN UZAK

Allah Resûlü buyurdular ki:

– Sizden biri rükû edince üç kere "Sübhâne Rabbiyelazîm (Büyük Rabbim her çeşit kusurdan uzaksın.)" desin. Bu, en az miktardır. Secde yapınca da üç kere "Sübhâne Rabbiyela'la (Ulu Rabbim her çeşit kusurdan uzaksın.)" desin. Bu da en az miktardır.[60]

İNŞALLAH BEN GELDİM

Köylünün biri bir akşam hanımına, "Yarın hava yağmurlu olursa ormana, açık olursa çift sürmeye gideceğim." demişti. Hanımı, kocasının inşallah demediğini duyunca şöyle cevap verdi:

– İnşallah de Efendi! Allah dilerse de!

Adam karısını dinlemedi bile. Aman her şeye "inşallah, maşallah" mı denir, diye bir de alay etti. Ertesi gün hava yağmurlu olduğundan adam ormana gitmek için erkenden evden çıktı. Bir süre sonra bir yabancı adama rastladı. Yabancı sordu:

– Filan köye nasıl gidilir?

Köylü "Bilmem." deyip ormanın yolunu tutmak istediyse de yabancı, elindeki kamçıyla yere vurarak "Çabuk önüme düş! Beni o köye götüreceksin." diye emretti. Köylü de istemeye istemeye yolunu değiştirip adamı epey uzaktaki köye götürdü. Evine de ancak akşam dönebildi. Yorgunluktan

evinin yolunu zor buldu. O gün planladığı her şey boşa çıkmıştı. Kapıyı çaldığında hanımı "Kim o?" diye seslenince adamın ağzından bir anda şu cümleler döküldü:

– Aç hanım aç! İnşallah ben geldim.[61]

GÜNAHLARDAN TÖVBE İLACI

Bayezid-i Bistami Hazretleri, bir gün akıl hastanesinin önünden geçiyordu. Oradaki bir hizmetçinin tokmakla bir şeyler dövdüğünü görüp:

– Ne yapıyorsun, diye sordu.

Hizmetçi:

– Burası hastanedir. Delilere ilâç yapıyorum, dedi.

Bayezid-i Bistami Hazretleri:

– Benim hastalığıma da bir ilâç tavsiye eder misin, dedi.

Hizmetçi, hastalığının ne olduğunu sordu. Bistami:

– Benim hastalığım günah hastalığı. Çok günah işliyorum, dedi.

Hizmetçi:

– Ben günah hastalığından anlamam. Ben delilere ilâç hazırlıyorum, diye cevap verdi.

Tam bu sırada konuşulanları duyan bir akıl hastası, Bayezid-i Bistami Hazretleri'ne:

– Gel dede, gel! Senin hastalığının çaresini ben söyleyeyim, diye seslendi.

Bayezid-i Bistami Hazretleri, hastanın yanına sokularak:

– Söyle bakalım, benim derdime çare nedir, dedi.

Hasta şu ilâcı tavsiye etti:

– Tövbe kökü ile istiğfar yaprağını karıştır. Kalp havanında tevhid tokmağı ile döv, insaf eleğinden geçir, gözyaşıyla yoğur, aşk fırınında pişir. Akşam sabah bol miktarda ye. O zaman göreceksin senin hastalığından eser kalmaz, dedi.

Bu güzel ilâcı öğrenen Bayezid Hazretleri:

– Hey gidi dünya hey! Demek, seni de deli diye buraya getirmişler, deyip oradan ayrıldı.[62]

ON İKİ EVLÂT

Fatih Sultan Mehmed'in de hocası olan Akşemseddin Hazretleri'nin on iki oğlu vardı. Bir gün on iki oğlunu da yanına toplayıp, uzun uzun onları seyrettikten sonra, "Allah'ım sana hamd ü senalar olsun." diye dua etti. Akşemseddin Hazretleri'nin oğulları, babalarının kendilerini verdiği için Allah'a hamd ettiğini sandılar.

Akşemseddin Hazretleri'nin yanında ahlâklı, ileri görüşlü bir öğrencisi vardı. Hocasına:

– Ben senin niçin hamd ettiğini biliyorum, dedi.

Akşemseddin:

– Neden, diye sorduğunda, şöyle cevap verdi:

– Sen, Allah sana on iki evlât verdiği hâlde, hiçbirisinin sevgisi senin kalbini Allah'a olan muhabbetinden ayırmadığı için hamd ediyorsun.[63]

SÖZLÜK

ahiret: Öldükten sonra dirilip sonsuza kadar kalınacak olan ve Allah'a dünyada yapılanların hesabının verileceği öbür dünya.

alâmet: Belirti, işaret, iz, nişan.

arş: Taht, saltanat. Yüce Allah'ın büyüklüğünü ifade eden kavram.

ashap: Peygamberimizi sağken gören, meclislerinde, konuşmalarında bulunan arkadaşları, sahabe, sahabiler.

âyet: Kur'ân surelerini meydana getiren cümlelerden her biri.

azap: Büyük sıkıntı, eziyet, dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.

bedel: Değer, fiyat, kıymet, bir şeyin yerini tutabilen karşılık.

besmele: "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen "Bismillahirrahmanirrahim" sözü, bismillah.

buğzetmek: Sevmemek, nefret etmek. İçten içe kızmak.

ced: Ata, dede, soy.

cömert: Para ve malını esirgemeden veren, eli açık.

cihat: Din uğruna yapılan savaş.

edep: İyi ahlak, incelik, terbiye.

ehemmiyet: Önem.

evvel: Önce, ilk, önceki, geçmiş.

farz: Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

fevkalade: Alışılmış olandan ayrı, olağanüstü, beklenmedik, görülmedik, işitilmedik, aşırı, çok fazla.

galebe: Yengi, üstünlük, çokluk.

gazap: Öfke, kızgınlık, hiddet.

hadise: Başından geçen olay, hadise.

hamd: Şükür.

hayâ: Utanma duygusu, utanma, sıkılma.

huşu: Alçakgönüllülük, Allah'a boyun eğme, gönlü korku ve saygı ile dolu olma.

hikmet: Bilgelik, sebep, gizli sebep.

ibadet: Allah'ın emirlerini yerine getirme, Allah'a yönelen saygı davranışı, tapınma.

ihlâs: Samimiyet.

ihsan: İyilik etme, iyi davranma, bağışlama, bağışta bulunma, karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.

ikrar: Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme, benimseme, kabul tasdik.

irade: Bir şeyi yapmayı veya yapmamayı belirten iç güç, özgürlük.

istiğfar: Allah'tan suçlarının bağışlanmasını dileme, tövbe etme.

itiraf etmek: Kabul etmek. Kabullenmek.

kurban: Yakınlık, Allah'a yaklaşmak ve rızasını kazanmak için kesilen hayvan.

kutsal: Güçlü bir dinî saygı uyandıran, mukaddes. Uğrunda can verebilecek derecede sevilen.

kürsü: Yüksekçe yer. Yüce Allah'ın büyük saltanatını ifade eder.

maharet: İş görmede beceri, ustalık.

mağfiret: Bağışlama.

mahlukat: Yaratılmışlar.

mahsus: Ait, bir kişiye has, özel.

mahşer: Kıyamet günü dirilenlerin toplanacakları yer.

meâl: Anlam, Kur'ân-ı Kerim'in âyetlerinin kısaca açıklaması.

mecusi: Ateşe ilâh olarak tapan kişi.

mezbele: Çöplük.

mühim: Önemli.

mühlet: Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, vade, mehil.

mümin: İnanan, inançlı, imanlı.

münezzeh: Uzak.

mukaddes: Kutsal.

Müslüman: Kelime-i şehadet getirerek İslâm dinini kabul eden kimse.

nail: Erişmiş, ele geçirmiş, başarmış, kazanmış, ulaşmış.

nasip: Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey, kısmet, talih.

nazar: Bakış, bakma, göz atma.

nida: Bağırma, bir şeyi duyurma, ilan etme.

nimet: İyilik, lütuf, ihsan.

put: Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, sanem.

putperest: Puta tapan.

Rab: Kâinatı düzenli biçimde yaratan, terbiye eden, yaşatan Yaratıcı, Allah.

Rahim: Acıyan, esirgeyen. Merhamet eden Yüce Allah'ın ismi.

Rahman: Bütün yaratıklara acıyan, merhamet eden Yüce Allah'ın ismi.

rızk: Azık, Allah'ın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

sadaka: Allah rızası için yoksullara verilen para veya yapılan yardım.

sanem: Put. Allah dışında tapılan şeyler.

sevap: Hayırlı, iyi davranış karşısında verilen ödül. Allah tarafından kazanılacağına inanılan karşılık.

şehit: Kutsal sayılan değerler uğruna Allah rızası için ölen kimse.

şirk: Ortaklık. Allah'a ortak koşma.

tasavvuf: Tarikat ehli. Allah rızasına kavuşmak için yapılan çaba ve yol.

tenha: Issız, yalnız, tek.

tevekkül: Herhangi bir işte elinden geleni yapıp sonucu Allah'a bırakma.

ümmet: Hazreti Muhammed Aleyhisselâma inanıp onun yaptıklarını ve söyledikleri uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

zayi: İşe yaramayan, faydasız, boş, kayıp.

zira': Eski devirlerde kullanılan 1 metreden küçük ölçü birimi.

ziyan: Zarar.